

HIND 20 MARKA

NOORUSMAA

ÕESTI NOORSOO AJAKIRI

TEINE AASTAKÄIK

NR. 6

PAASTUKUU

1927

S I S U.

Einar Holm — Kaks laulu. — J. Parijõgi — Laevapoisi päivilt. — J. Käis — Kuidas püütakse elevante. — E. Martinson — Beethoven. — rm — Filmimine. — Raadio. — Noorte vald. — Noorusmaalased omavahel — Loodusesõbra nurk. — Ülesannete lahendusid — Male. — Kabe.

Kirjakast.

I. Valter. — Pöörge isiklikult Pallase kunstikooli poole Tartus, Karlova tän. — L. Imelik — Nooruse elu ja ülesanne — ei. — I. S., Rakveres. — Tasu maksame. — A. L., Väandras. — Joonistusi ei saa tarvitada. Tehke midagi lihtsamat. Saadetud asjad on moodsate eeskujude mõju all tehtud, neis puudub otsekohesus ja loogika. Tagasi saadame igasugused saadetised vaid siis, kui selleks mark kaasas. — L. T., Rakveres. — Laulud kõik nõrgad, ei ilmu ükski.

Kaanel: Saksa kunstniku H. Soltmanni puulõige — „Kingsepad.“

NOORUSMAA

EESTI NOORSOO AJAKIRI

Nr. 6.

Paastukuu

1927.

Toimetuse juhataja: J. Käis, M. Laarman, E. Martinson. :: Vastutav toimetaja: E. Martinson. :: Väljaandja: Eesti Õpetajate Liit. :: Toimetuse ja talituse: Tallinn, Rataskaevu nr. 22. Toimetuse kõnetunnid esmaspäeval ja reedel k. 12—1.

Kaks laulu.

Einar Holm.

Sõudjate laul.

*Ei lained paati kohuta:
see lõikab vooge põiki!
Mis elu hädaohuta —
rõõm ees ja taga hõikab.*

*Üks aerulöök — nii mitu kätt —
viib paadi hüpetega.
Veel kaldal viipab tuttav rätt
ja õnnitleb me tegu.*

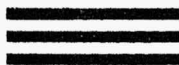
*Teed laineist läbi raivata —
ses rõõmu, tuld ja jõudu!
Jõud musklitesse paisata,
siht ise kätte sõuda!*

Purjetajate laul.

*Me taga linna siluett,
kust puhub pärituul.
Keul vapralt lõikab haljast vett,
me juba lahesuul.*

*Nii ulgumerre lõigakem —
ees tähis — põhjanael.
Rand hüvasti! koos hõigakem.
Ses meie rõõm ja naer.*

*Vett avarat me ihkame
ning ulgumere tuult.
Me paigalolu vihkame,
maapinnas meil ei juurt.*

I. PARIJÕGI

LAEVAPOISI PÄIVIT

N. Mey illustratsioonid.

10. Haigena Fraserburgh'is.

Mis nüüd edesi tuli, sellest ei mäleta enam palju. Jäin juba laeval raskesti haigeks, pärast jamsisin ligi kaks nädalat Fraserburgh'i linna haigemajas. See oli Rootsi aurik, mis meid päästis ja viis väikesesse Šoti linna Fraserburghi. — Mäletan ainult, et aurikult paat vette lasti, neli meest tuli päale. Kui meie juure jõudsid, sirutas Pärtsel neile aeru. Üks madrus haaris sellest kinni, ja nii meid sõideti laevale. Mina hoidsin kogu aja oma aeru püsti, tuhakspõlend kuub selle otsas. Mäletan veel, et laevaahtrilt lugesin nime — Ellen. . . Nöörredel lasti alla, Pärtseli toetusel ronisin üles. Laeval — võõrad näod, kokk kõrge valge mütsiga, mis näis nagu õhku täis olevat, söökide lõhnad . . . siis langesin minestusse.

On mind siis kohe tekil tohterdama hakatud, nagu Pärtsel pärast rääkis, pritsitud nagu külma veega, hõõrutud meelegehti, — midagi pole aidand. Viimati toond kapten kajutist kanget rohtu, hoidnud seda mu nina ees. Siis olen silmad küll lahti löönd, aga põsed õhetand, pää põlend ja jutt olnud segane. Viidud mind päale seda kajutisse, Pärtsel istund voodi ees ja valvand. Mina olevat kogu aja jamsind, Jaanson hüüdnud ja kuhugi kippund.

Aurik sõitnud Hulli, aga meie pärast, peajasjalikult minu pärast, pöörnud Fraserburghi, sellesse väikesesse heeringate ja soola linna sisse, ja jätnud meid sinna maha; see olevat kõige lähem linn olnud. Pärtseli oleks küll kaasa võtnud, aga Pärtsel ei tahtnud minust lahkuda.

Sääl läks Pärtselil korda mind haigemajja paigutada, ise hakkas aga käima rannal, sadamas ja soolamisaitades tööd otsimas. Magand alul mõned ööd

sadama trahteris pingil, pärast aga suuremalt jaolt rannal võrgukuuris. Aga igal õhtul käis mind vaatamas.

Mäletan, et ühel õhtupoolel ärkasin väikses võõras toas. Kõrval olid tühjad voodid, minu ees laual veepudel ja klaas. Aken oli lahti, merekohinat oli kuulda. Läbi akna tungis valgusevihk tuppa, ulatas akna juurest minu voodini. Aknalaual istus suur valge kass. Tolmu heljus valgusevihus. Hakkasin kätega valgusevihus tolmukübemeid püüdma, kuid need ei olnudki tolmukübemed, vaid väikesed valged liblikad, kes silmnähtavalt ikka suuremaks ja suuremaks kasvasid. Haarsin ühel keskelt kinni. . . läks pooleks nagu õhk, kumastki poolest tuli uus liblik. Hakkasin mõlema käega püüdma, väga kergesti sain küll kinni haarda, kuid kõik pudenesid pooleks ja pooltest tulid uued liblikad. — Kus ma olen? Kus ma nüüd olen? Näh, tuttav tuli, tuttav vanamees. . . kes ta nüüd ongi? — Tuhmilt paistavad laevad reidilt, puksiir vilistab . . . mis ta nüüd õhtul pimedas veel peaks vilistama? Töö on ammugi lõpunud, mehed õhtul. Ah see on ju Kulbul! Näe, vana Ankruvits seisab majakarõdul, vehib rätikuga putukaid ja liblikaid tule eest. Mis ta nüüd peaks vehkima, tõstab tuult, ajab isegi putukad ära. Kes sää! hüüab: „Joonas, Joonas“ —? Ema! Ei ma saa sööma tulla, näed mererohi hakand Pärtselile habemesse. Pühi ometi ära, lase kiilist lahti! Ei saa tulla, ei saa, nöör on pingul, lõikab kaenla alt sisse. Saapad on märjad ja kaenlaauke puudutab külm vesi. Nüüd on nad kõik mu keha peenikesi nõore täis sidund, ei saa ujuda, siple nagu kana takus. — Jaanson ujus veepinnale, hakkas nõore harutama, seda rohkem nad sassi läksid, rinnad pitsitas kokku. — Oota, mis sa

naerad, ära viska märga mererohtu mulle vastu nägu, hinge matab kinni. — Kustki hakkas kostma laul — kihelkonnakoolis on laulutund, õpetaja lööb viulipoognaga takti... Siis tuli tuba udu täis, kaotasin teadvuse.

Kas oli see unenägu või jampsimine, seda ei tea, aga meele on ta mulle lõigand teravalt.

„Good . . . good . . .“

Kui jälle ärkasin, oli hommik. Aken oli kinni, ruudule tibas peenikest vihma. Toas talitas kortsus paletega ja terashallide juustega naisterahvas.

— Kus ma olen?

Pöördus ümber, tuli minu voodi ette, kohendas tekki ja patja. Märkas, et tal olid heledad lahked silmad ja pehmed käed.

— Good*) . . . good . . .

Õhtul tuli roidund ja väsind Pärtsel, aga muutus kohe rõõmsaks, kui nägi, et olen ärkvel ja meelemärkusel.

— Mis meiega on, Pärtsel?

Silus oma määratuma käega habet, naeratas pilusilmi ja jutustas. Nüüd

*) hää, hää.

tuli mullegi meele „Suitsu“ hukkumine, kaks päeva paadiga lahtisel merel, aurik „Ellen“ ja kokk, kõrge valge mütsiga.

— Mis meiega nüüd saab?

— Mis saab? Pole viga. Kui ikka terveks saad, küll siis hakkama saame. Läheme uuele laevale, mis muud. Ajas juba hirmu pääle, et kas saabki enam asja. Pole viga, pole viga.

Ja hakkas mulle nüüd igal õhtul kosti tooma, nagu väiksele lapsele, nii et juba piinlik hakkas. Tõi õunu, saia ja kompvekke. Oli soolamiskuurides ja kalaaitades mingisugust tööd ikka leidnud. Aga, et ta öösiti rannal magamas käis, sellest jutustas alles hiljem.

Mõne päeva pärast tõusin minagi voodist ja panin riidesse. Jaki põuetaskut katsudes leidsin, et ema antud testament oli köitest lahti ligunend ja lehed kokku kleepund, aga isa pildist ei olnud muud järel kui näputäis paberipuru.

Kosusin õige ruttu, sest heledasilmaline vana naisterahvas, proua Broom, hoolitses minu eest hästi. Teise nädala lõpul hakkasin juba Pärtseliga koos kalaaitades käima. Ei olnud suurt tööd, sest oli püügivaheaeg ja jõude käsi oli linnas isegi küllalt.

See oli tõepoolest heeringalinn. Kõik haisis siin heeringate järele, isegi puud, rohi, kassid ja koerad. Selle tõin õhtul kalaaidast kaasa, aga seda oli haigemajaski.

Ei meie siin pääsnudki ühelegi laevale teenistusse. Kui siis siit laev läks Hulli soola järele, sõitsime kaasa uut kohta otsima. Jätsime jumalaga hää proua Broomiga. Noore madrusena saatsin talle kingituse Stokholmist, kui kippariks sain, tasusin ka linnale ravitsemiskulud.

11. Mõned päevad saksa laeval.

Hullis hakkasime kohe suure õhinaga kohta otsima. Siin oli laevu sama palju kui Liverpooliski, võis olla veel rohkemgi, kõik dokid ja sillad olid täis. Päiviti kees ja kihvas sadamas elu, laevu tuli ja läks; vintsid ja kraanad laadisid kraami sisse ja välja. Kõik sillad olid nagu hiigla kurgi täis, kes oma pikade kaeltega kaste, pakke ja palke

nokka võtsid, siia ja sinna tõstsid. Alati huilas mõni vile, prantsatas mõni raudlatt maha.

Meil oli raske kohta leida, ehk küll laevu sadamas palju oli ja mehi igale poole vajati, sest ikka oli ühelt või teiselt laevalt mõni seiklushimuline madrus või laevapoiss ära karand ja teisele laevale üle läind. Kuid ikka juhtus nii, et vajati kas madrust üksi või laevapoissi, meie aga ei tahtnud Pärtseliga rasku minna. Ei olnud ka kerge asju ajada. Mina mõistsin inglise keelt ainult mõne sona, mis Fraserburghis proua Broonilt olin õppind, ja Pärtseli inglise keelega ei saand ka kuigi kaugeie.

Magamas käisime Merimeeste Majas, seneks väheseks Pärtseli teenitud rana jatkus. See oli suur räpane majakast, mis ööseks täis kogunes lärmitsevau merimeni, kohatuud, merehädalisi, nagu melegi oime. Oositi porises ja sumises see kast alumisest korrast ülemiseni nagu mesipuu, hommikul valgusid kõik saamasse laiali, mõni üksik jäi koiku servale jalgu kooditama ja tubakat nätsutama.

Söögi asjus tuli õige kokkuhoidlik olla, sest Pärtseli teenitud rahad sulasid nagu iseenesest. Sõime ainult kord päevas kuiva leiba ja soola ja rüüpasime vett pääle. Minul oli pääle haigust iseäranis hää isu, alati jooksis suu vett tais, kui söögi pääle mõtlesin. Seepärast ei usaidand ma söögimajade ja toidupoodide lähedale minna, sest kohe hakkasid kiusama kõiksugu lõhnad nina ja vaateaknad silmi. Oli säääl palju teisigi meie sarnaseid. Nägin pagariakende taga mõndki madrust või laevapoissi, kes alalõpmata neelatasid ja silmadega sõid.

Muretsesime vene konsulilt endale uued paberid ja tunnistused, sest vanad läksid kõik „Suitsuga“. Arvasime, et siis kergemini kohad saame, kui paberid ette näidata. Kuid pabereid suurt ei küsitudki, sest suurem osa karand madruseid sõitis ilma paberiteta.

Alles kuuenda päiva õhtul saime kohad saksa laevale „Greetale“. Kohtasime „Greeta“ kapteni sadamasillal, tegime kohe kaubad maha ja läksime laevale. Läksime sääaltsamast, käed tas-

kus, nii kuidas olime, sest meil ei olnud ühtki kompsu kaasa võtta, isegi pintsakid puudusid. Siin saime keelega juba paremini hakkama. Laeval küsisime kohe süüa, sest sel päeval ei olnud meie veel iva hamba alla saand, Pärtseli rahad olid otsas. Pääle sööki küsis Pärtsel kohe tubakat, tema kannatas kõige rohkem tubakapuuduse pärast, sülitas alalõpmata ja vesistas silmi. Juba paar päeva korjas ta maast salaja sigariotsi ja väljasülitatud näret, mida siis oma piibus popsutas.

Märkasime kohe, et „Greeta“ oli vana räpane laevaloks. Harjad, panged, kõieotsad ja ketitükid vedelesid kõik segamini laevalael. Mehed näisid üks-teist võorastavat, nagu oleksid kõik alles täna laeval tulnud.

Pääle õhtusööki ei kogunetud tekile juttu ajama ja laulma, nagu tegi „Suitsu“ meeskond, vaid igaüks kadus ise külge. Takuse habemega kippar hakkas laevapoisiga kaarte mängima; kapten süütas kajutis tule, võttis viinapudeli välja ja hakkas üksi jooma, lugeses sääljuures paksu raamatut. Pärast sain teada, et see oli piibel. Madrused kadusid kõik linna, vahikorrale ei pandud kedagi.

— Korratu laev, korratu laev, — ütles Pärtsel ja sülitas üle parda. — Siit peab kohe lahkuma, kui hää juhus tuleb.

Seisin üksi veel kaua laevatekil, ja tuli nii suur kurbus ja valu „Suitsu“ pärast südamesse, et silmad kiskus niiskeks. Alles nüüd tundsin, et teda kogu ta meeskonnaga armastama olin hakanud. Tundus nii, nagu oleksin praegu kõige parema sõbra matnud ja seisaksin üksi leinates tema haul, tühja surnuaial. — Olen pärastises elus nü mitmelgi laeval sõitnud ja häidki päevi näind, aga kõige hellemad mälestused on „Suitsust“, näen nüüdki, vanal põlvel, teda sagedasti unes...

Järgmisel päeval sõitsime välja, Hamburki, nagu kippar teatas. Ei oie ma elus teist säärast reisi teind. Olime sattund joomahullustuses oleva kapteni laevale. Seda hullustust tundus igal pool, isegi kraamimata tekil, kajutites ja narmendavas taaklases. Isegi

laeva sõit näis olevat hullustuses hüplemine siia-sinna. Vististi sellepärast ei püsinud siin meeskondki, kõik olid Hulis karand ja uued säält asemele võetud. Ainult kippar ja laevapoiss näisid kauemat aega laeval olevat, kuid nendegi silmis avaldus miski varjatud hulus, kui nad alalõpmata kaarte tagusid. — Mind oli võetud noore madruse pähe, vist küll minu suure kasvu pärast.

Esimesel päeval polnud suuremat viga, ehk küll elasime igaüks omaette; mehed võorastasid üksteist ja olid tagasihoidlikud. Kippar ladus laevapoisiga kaarte, kui vähe mahti sai. Kapteni ülalpidamine õi kogu aja imékummaline. Kahtlesin, kas ta täie mõistuse juures oligi. Tal näis olevat miski salajane mure või kurbus südames, alalõpmata istus oma piibli taga, jõi viina ja pomises oma ette. Silmad põlesid, põsed õhetasid. Käis sagedasti keulas üle parda merre vaatamas, läks jälle tagasi kajutisse, pomisedes kuuldavalt:

— Ei, ei kutsu veel...

Keegi ei mõistnud tema ülalpidamist päälle kippari, kes näis teda tundvat kauemat aega. Meil ei olnud kogu aja midagi teha, või õigemini — tegime ise, mis purjede säädmiseks vaja arvasime olevat. Kursi määras kippar, aga päätöö oli tal kaardimäng.

Kui kapteni rahutus juba õige suureks läks, hakkasin kipparit küsitلهma, mis kaptenil viga võiks olla. Sain ta selitusest, mis ta kaarte mängides nagu muu seas andis, nii palju aru, et kapteni tütar olevat ühel reisel — aastat viis-kuus tagasi — laeval kaasas olnud ja uppund. Siis olevat laeval olnud hoopis teine elu, tütar lõõritand nagu lõoke ja ronind igale poole, pannud vanamehegi mõnikord laulma. Ühel päeval kukkund tütar üle parda merre ja uppund. Siis ahastand kapten, kiskund juukseid ja tahtnud järele hüpata, saadud teda siis vägisi tagasi hoida. Sest ajast muutund mees, hakand piiblit uurima ja viina jooma. Nüüd arvavat kapten, et tütar näkineiuena laeva kaasas ujub ja tedagi enda juure kutsub. Tema pidavat minema, see seisvat piiblis üleval ja sellepärast ta piiblit vee-ribki. Säärased hullustuse tujud tule-

vat harva, muidu olevat vaikne mees. Nüüd olevat vist jälle hoog pääle tulemas.

Kui õhtuks tuul tõusis, muutus kapten ikka rahutumaks, käis alalõpmata kajuti ja keula vahet. Kippar jälgis teda mängu juurest poole pilguga ja muutus ise ka rahutumaks.

„Siis kadus taha parda“ . . .

— Nüüd peab kastma ja kinni siduma, — ütles kippar, kui kapten jälle tekkile tormas, — muidu hüppab merre.

Viskas kaardid laevapoiisi kätte, tõi nõorikimbu ja veepange piilpaku juure valmis, kutsus minu ja Pärtseli sinna ja käskis endale abiks olla. Seekord läks kapten kajuti tagasi, süütas küünlad, jõi ja hakkas jälle lugema.

Õudne oli, ilm läks korruga pimedamaks, tuul lõikavamaks; laev hakkas tugevamini kõikuma ja nagu tormates

edesi ruttama. Näis, nagu oleks ta kellegi käest lahti pääsnud ja tormaks edesi nagu hullund loom. Narused purjetükid löid lipendama, vandid õudselts uluma ja valgeid laineharju viskas tekile. Mehed seisid kõik kohmetanult laiali, just nagu kartes, et nüüd-nüüd puistab see hullund loom kõik oma turjalt ja tormab edesi omapääd.

Nägin selgesti läbi akna, et kapteni kajutis põles kaks küünalt, kummalgi pool piiblit üks; laev kõikus, aga leegid näisid seisvat. Kapten märatses kajutis, põlevi silmi tagus rusikatega kajuti seinu, nagu tahaks juba isegi hullund looma veel kiiremale tormamisele kihutada.

— Teeme nagu surmasõitu... käis mõte pääst läbi.

Siis nägin jälle, et kapten haaris lauvalt piibli kaenlasse ja kiskus kajuti ukse lahti... sedamaid kustusid laual leegid. Kapten tormas tekile.

— Kutsub, kutsub! karjus ta nii, et üle laeva võis kuulda.

Jooksis kohe laeva pardale, tõusis äärel seisma nagu lendes... kõikus paar korda nõtkuvail jalul edesi-ta-

gasi, siis kadus taha parda, piibel kaenlas.

Seisime Pärtseliga nagu kinni naelutatud paigal. Kippar jooksis lähemale, kuid oli juba hilja. Kui ta laeva ääre taha kadus, tuli minussegi elu, jooksin jalamaid kajuti juure, haarsin paar päästerõngast ja viskasin talle järele. Siis keeris kippar küll kohe laeva tuulest ära, aga kapten jäi kadunuks, ainult päästerõngad kõikusid veepinnal.

Sel ööl ei läind ma kajutisse, lödisin kogu aja oma õhukeses madrusejakis tekil.

Kippar juhtis laeva Hamburki.

*

Sadamas võtsime aset ühe laeva kõrval, mille ahtril lugesin nime „Mars“. Tuttava näoga mees nõjatas pardale ja vaatles meie laeva. Nii pea kui Pärtsel teda märkas, kergitas mütsi ja hõikas:

— Tere, Koost! Siis tõukas mulle külge ja peaaegu karjus: — See on Koost, kapten Koost! Joonas, see on meie laev.

Järgneb.

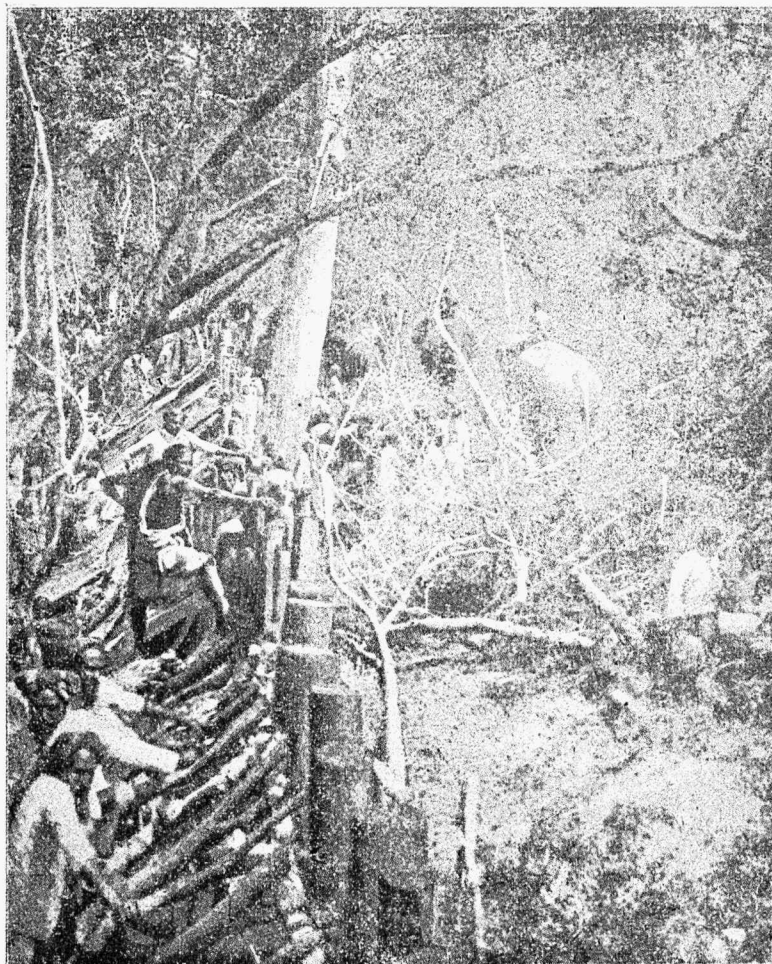
Kuidas püüfakse elevante.

Hiiglastena teiste loomade keskel tuletavad elevandid meele ürgaegu, milal maapinnal liikus palju sama suuri ja veelgi suuremaid loomi. Nüüd aga on elevantide pere välja suremas. Iseäranis kiiresti ligineb lõpulikule kadumisele suurte kõrvadega Aafrika elevant, keda jahiloomana ka inimesed hävitavad. Pisut paremini käib selle elevandi venna — India elevandi — käsi. Tuhandete aastate jooksul on elevant Lõuna-Aasia kultuurmaades väärtusliku tööloomana inimest teenind. Mida hobune meile, põhjapõder laplasele, kaamel kõrbeelanikule, seda on elevant India, Birma, Siiami ja teiste maade elanikkudele Lõuna-Aasias. Mis algaksid inglased pääle, kui neil uudismaa harimisel või uute teede rajamisel ei oleks käepärast nii tugevat tööjõudu nagu

seada elevant annab? Tööelevant võib oma turjal kanda 50 tsentneri (1 tsentner = 50 klg., ehk umbes 3 puuda), veab koormat kuni 80 tsentnerini ja võib oma londiga lükata raskust 30 tsentneri. Ta kisub välja suuri puid juurtega ja viib neid tööplatsile. Ta samm on 2 meetrit pikk, ja kui ta jooksma pistab, ei saa temale järele parima ratsahobusega. Mäest üles, mäest alla sammub elevant haruldase rahu ja kindlusega. Ta täidab ka „veduri“ aset ja paneb liikuma raskeid kaubaronge. Põlises metsas, kus pole ühtki läbi-pääsu, on ta „auto“, mis endale teed rajab ja siiski päevas üle 30 klm. edesi liigub. Kõige selle juures on ta väga vähenõudlik ja muretseb ise endale toitu džunglist.

Arusaadavalt ei hävita inimene seda

„Keddahi“ ehitamine.

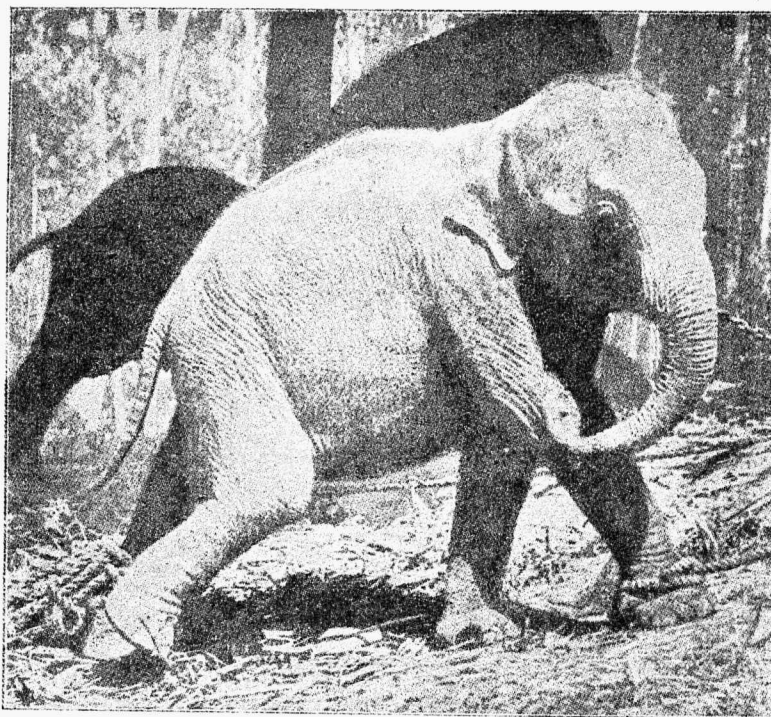
kasulikke looma, küll aga püüab teda koduloomana kasvatada ja pidada. Koduelevant on väga armas loom, armastab ja hoiab oma peremeest, kes tema eest igapidi hoolitseb, täidab hästi peremehe käsku ja väljendab sellejuures suurt tarkust. Oma vendi metsas aga peab koduelevant oma peremehe vaenlasteks.

Koduelevantide pidamine on siiski raskendatud selle tõttu, et nad ei sigine. Tuleb püüda metslevantide, noori ja vanu, neid taltsutada. Nende püügil on suureks abiks koduelevantid, ja ilma nendeta oleks elevantide vangistamine hoopis raske.

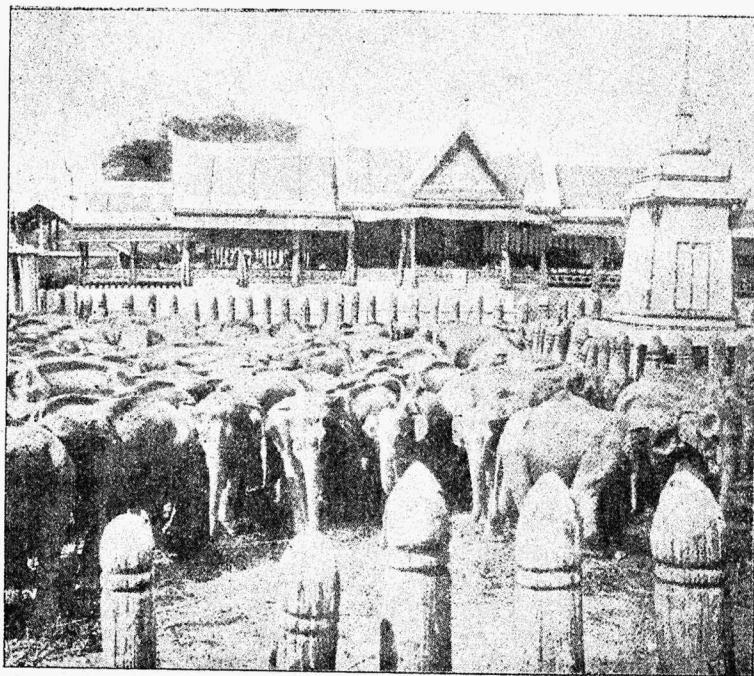
Juba mitu kuud enne „jahti“ hakatakse ehitama džunglis koha ligidal,

kus tähele pandud suurem elevantide kari, omapärast „löksu“ — keddahi. Tuhanded käed töötavad püünise ehitusel: tarvis on valmistada hiigla „lehter“, mille küljed üle kilomeetri pikad, ja piiratud püstaiaga jämedatest palkidest 2—3 meetrit kõrge. Ehitus varjatakse väänkasvudega, nii et loomad teda tähelegi ei pane. „Lehtri“ kael on nii kitsas, et elevantid sääl ainult üksikult, üksteise järele liikuda võivad. „Lehtri“ suu on lai väli, mis iseäranis tugevasti kindlustatud. „Lehtrisse“ viivad tüsedatest palkidest ehitatud väravad, üks sissekäigul kaela, teine väljaminekul temast lehtri väljale.

Püünise ehitamise ajal jälgivad „ajajad“ koduelevantide abil hoolega

Kõidikuis.

Siiami kuninga_elevandikari pärast jahti.

saagiks määratud loomi. Niipea kui nad tahavad ümberpiiratud maa-alalt välja minna, tõstetakse suurt kisa ja kära, lüüakse kongi, süüdatakse tõrvikud põlema ja nii sunnitakse loomi püsima ikka kitsamal ja kitsamal alal. Nad muutuvad rahutuks alalisest rahurikumisest, aga ei aima veel oma saatust, sest neil ei ole puudust söögi ega joogivee poolest.

„Keddah“ valmis, määratakse jahipäev. Kära tõuseb iga tunniga, gongi pekstakse vahetpidamata, flöödid uluvad kõrvulukustavalt ja lõpuks tõstavad hirmsat kisa ka püüdjad ise. Metsikus ärevuses mõirates põgenevad elevandid inimeste eest. Püünise kitsa kaela juures segaduses tõukavad nad üksteist, kuni kõik üksikhaaval „lehtis“. Siis langeb esimene värav ja saak on lõksus.

Nüüd alles tärkab loomades aimus, mis nendega juhtunud. Nad õhkavad, uluvad, mõirgavad, tormavad aia kal-

lale, et seda laiali pillata, kuid säält kostavad püssipaugud ja loomad peavad taganema. Nad värisevad kõigest kehast, vaatavad ümberringi abitult. Korruga ilmuvad püünise kitsas käigus kaks tugevat koduelevanti ja lontide liigutustega meelitavad teisi enda ligidale. Paha aimamata liginevadki üksikud loomad valesõpradele püünise kaela. Nüüd langeb ka teine värav. Lõplikult lõksusattunud loomad mõistavad, mis sündis, ja tormavad petistele kallale. Need aga heidavad osavasti kõie kallaletungijate jalgade ümber ja tassivad neid üksikaeda. Säält lastakse neil mõni päev nälgida ja januneda, et siis üksikult kahe töölooma saatel jõe le jooma ja sööma lasta. Sellega on taltsutamine oma mõju juba avaldand ja areneb edesi kiiresti, nii et juba mõne nädala pärast püütud loomi tööle võib saata.

Dr. E. Voighti järele J. Käis.

Beethoven.

A. Altajeffi järele vabalt E. Martinson.

(Lõpp.)

XV.

Beethoveni kuulsusajajärgule järgneb kurb ja õnnetu ajajärk.

1814. aasta kongressi järel muutus Viin täiesti. Seltskonna tähelepanu tõmbas endale poliitika. Muusika jäi tahaplaanile. Ka muusikaline maitse muutus. Ajakangelaseks sai Itaalia helilooja Rossini. Mozarti ja Beethoveni töid loeti Viini salongides iganenuiks.

Beethoven kaotas oma tähtsamad sõbrad. Nad kas sõitsid Viinist laiali või sattusid vastollu Beethoveniga. Ta aineeline seisukord muutus raskeks. 1818. a. kirjutab ta:

„Olen langend peaaegu kerjuse seisukorda, kuid pean tegema näo, nagu ei keelaks ma endale midagi vajalist... Raske on töötada ainult leiva jaoks.“

Ta oli vahest nii viletsas seisukorras, et ta ei saand kodunt välja, sest ta saapad olid katki. Tal oli palju võlga

kirjastajaile, ta helitööd ei annud talle kuigi palju. Tööde eest, mille kallal ta töötand kolm kuud, sai ta ainult kolmenelikümmend tukatit.

Raske ainelise seisukorra juures langes tema kaela veel uus mure: vend Karl suri tiisikusse ja tema väikese poja Karli hooldajaks jäi Beethoven.

Juba 1815. a. sügisest oli Beethoven kaotand täiesti oma kuulmise. Ta sai kõnelda ainult kirja teel, n. n. kõnevihkude kaudu. Neid kõnevihke on temast jäänd järele 11.000 käsikirjalist lehekülge.

Kuigi Beethoveni saatus oli traagiline, kuigi ta elus oli momente, kus ta kaugel ei olnud hukkumisest, suutis ta ometi jääda võitjaks meeletu hetkil. Elu ei suutnud teda murda. Ta oli kangeline. Tal oli sügav usutunne, usk oma kunstigeeniusse. Ta leidis lohutust loodusest, millega oli alalises

ühenduses, mis andis talle titaanliku jõu. Therese Brunswick, keda Beethoven armastas platoonilise armastusega eluotsani, kirjutab Beethovenist:

„Loodus oli talle ainsamaks usaldusmeheks.“

Beethoven ise ütleb:

„Ükski ei või põldu nii armastada kui mina. Armastan puud enam kui inimesi... Olen õnnelik metsades, kus iga puu kõneleb Kõigevägevamast...“

C. Nitt ütleb, et ta pole kunagi näind inimest, kes oleks nii palavalt armastand lilli, pilvi, loodust kui Beethoven.

Viinis elades tegi ta igal päeval jalutuskäigu linna ümbrusse. Maal elades jalutas ta sagedasti vara hommikust hilja õhtuni ringi — mütsita vihma või päikese käes.

Ammutatades jõudu loodusest ja võitlusist eluraskustega suutis ta luua surematuid töid oma elu raskemal ajajärgul. Tema kõige sügavamad helitööd on pärit just sellest ajajärgust, mil ta ise oli kurt...

Milline kurbloolus!.. Loob teiste kõrvadele helitöid, mida ise iialgi kuulda ei saa... Mida ise võib endale ainult ette kujutada.

Beethoveni sõber Schindler jutustab temast järgmise kurva juhtumise.

1822. aastal kuulus lauljanna Schroeder valis oma tuluõhtuks Beethoveni ooperi „Fidelio“ ja palus autorit ennast juhatada. Suure rõõmuga võttis Beethoven pakkumise vastu. Juba pääproovi esimesel aktil selgus, et tal on võimatu juhatada: ta ei kuule seda, mis laval sünnib. Ta pikendab või kiirendab tempot, orkester mängib tema takti järgi, kuid lauljad peavad kangekaelselt kinni harjutatud tempost. Sünnib üldine segadus. Alaline juht annab märki seisma jääda. Vahetati lauljatega mõni sõna ja jätkati proovi. Jälle samasugune segadus. Tuli teha uus vahe. Kuid kuidas anda Beethovenile mõista, et on võimatu tema juhatusel proovi jätkata? Ei olnud kellelgi julgust talle öelda: „Mine minema, õnetu! Sa ei suuda juhatada!...“

Rahutult ja ärritatult pöördus Beethoven paremale ja pahemale poole, püüdes mängijate nägudelt lugeda,

mis on rahutuse põhjuseks... Kuid täielik vaikus kõikjal... Ta kutsub mind enda juure ja annab mulle oma kõnevihu. Kirjutasin kiiresti järgmised sõnad:

„Palun teid jumala keeli proovi juhatamist mitte jätkata! Kodus seletan põhjuse.“

Ühe hüppega kargas ta orkestrijuhikohalt põrandale ja hüüdis:

„Ruttu välja siit!“

Kübarata ja mantlita tormas ta koju, langes sohvale, kattis oma silmad kinni kätega ja jäi sellesse asendisse lõunani. Ühtki kaebust ei kuuldud ta suust. Lõunalaua ei rääkind ta ühtki sõna. Ta istus — sügav kurbuse- ja meelegeiteilme näol. Tahtsin lahkuda, kuid ta hoidis mind tagasi, kartes üksi jääda...

Ei tea päeva, mida võiksin võrrelda selle saatusliku novembrikuu päevaga... Beethoven oli südamepõhjani põrutatud sellest hirmsast sündmusest ja elas surmatunnini selle mõju all.“

Inglise reisija Russel jutustab, et ta näind tol ajajärgul Beethovenit klaverit mängimas. Kui ta tasa tahab mängida, siis jääb hää sagedasti hoopis tulemata. Kuulajate süda tõmbub valus kokku nähes, kuidas Beethoveni nägu ja kogu keha on sügavalt haardud sisemisest ärritusest, kuidas ta krampilikult kõverdunud sõrmed liiguvad klavivide kohal, aga helid... jäävad tulemata...

Beethoven andus alati ettekandmisel ja koori juhatades täie hingega ja ka kehaga muusikale. Ta elas hingeliselt üle ettekantava tüki: tasastel kohtadel ta vajub allapoole ja vahest kaob koguni puldi taha; valjudel kohtadel ta kasvab suureks, otsekui kergiks ta üles kustki maa alt, selle juures kätega nii laialt ja võimsalt vehkides nagu lendaks ta kotka tiivul...

XVI.

Oma elu raskemal ajajärgul hakkab Beethoven ülistama — rõõmu... Ta tahab kõrgemale tõusta kõigest raskustest. Tahab neist üle olla. Tal ei ole tähtis, et tal endal puuduvad heledad hetked. Ta annab oma südame tervele

ilmale, kogu inimsoole, kui ta loob Schilleri laulule „An die Freude“ („Rõõmule“) surematu muusika, kui ta hõiskab ühes Schilleriga:

„Rõõm, ilusaim jumalik säde, taevatütär!... imejõul ühendad sa, mis inimkombed on lahutand. Vennaks saavad kõik inimesed, kus viibib sinu õrn tiib... Inimeste miljonid, kallistage üksteist! Suudlus sulle, kogu ilm!...“

Tervel eluajal oli Beethoven unistand luua laulu rõõmule ja sellega kroonida üht oma suurteost. Nüüd oli ta selle teostand oma kuulsas üheksandas sümfoonia.

Kuid toleaeagne Viini seltskond ei osand hinnata seda suurteost. Oli ta ju vaimustatud Rossinist ja Itaalia ooperist.

Beethoven, sellest hingepõhjani haavund, tahtis elama asuda Londoni ja sääal ette kanda oma surematut teost.

See oleks olnud hoop näkku Viini aristokraatlikule seltskonnale, kes tahtis seista esikohal muusikailmas. Säeti kokku kiri Beethovenile, milles avaldati austust tema geeniusesele ja igatsust näha teda saksa omapärase helikunsti elustajana.

Beethoven oli kirjast sügavasti liigutatud, jäi Viini ja hakkas ette valmistama oma üheksanda sümfoonia ettekannet.

Ta töötas oma sümfoonia kallal väsimata jõul. Andudes helidele, jättis ta täiesti hooletusse oma välimuse. Välimuse eest hoolitsemine oli ikka olnud ta nõrgem kül, kuid nüüd ei pöörand ta sellele mingisugust tähelepanu.

Inimesed tänaval jäävad seisma, kui Beethoven neist mööda lendab, juuksed laiali, hõlmad lahti, taskud pungil täis noodilehti ja muud varandust. Ta jalutab hilise õhtuni, unustades söömise ja joomise.

Kord hilja õhtul Viini agulites jalutades eksis ta ära ja hajameelsuses jäi tükiks ajaks vahtima söögipoe akna alla. Teda arvati kerjuseks ja politsei võttis ta kinni.

„Ma olen Beethoven!“ hüüdis muusik pahaselt.

„Mis veel!“ vastas politseinik. „Päevaras, kelm oled sa!“

Beethoven viidigi politseisse, kust aga sõbrad ta varsti välja lunastasid.

1824. a. 7. mail kantigi Viinis esimest korda ette Beethoveni oma juhatusel ta kuulus üheksas sümfoonia. Orkestris mängisid Viini parimad artistid. Enne kontserdi algust tuli ta juure koju üks tema sõpradest. Beethovenil ei olnud musta kuube piduliku ettekande ajaks. Sõber kirjutas ta kõnevihku:

„Teie võite juhatada rohelises kuues. Teatris on üsna pime ja keegi ei märkagi, et teil puudub must kuub. Oh sa suur inimene! Sul ei ole musta kuubegi!...“

Kui Beethoven ilmus publiku ette, võeti ta vastu tormiliste auavaldustega. Tolleaegse kombe järele võeti ainult keisrit vastu kolmekordse aplausiga. Beethovenit aga võeti vastu viiekordse aplausiga. Politsei pidi vahele segama ja rahva vaimustusele lõpu tegema.

Vaimustus sümfooniast oli suur. Paljud nutsid. Beethoven ei kuulnud tormilisi ovatsioone. Alles siis, kui üks laulja tema käest kinni võttis ja ta näo publiku poole pööris, nägi ta püstitõusnud publikut tormiliselt aplodeerimas ja kübaraid pildumas.

Suure ärrituse mõjul kaotas Beethoven kontserdi lõpul meelemärguse. Ta viidi oma sõbra Schindleri juure. Riietatult jäi ta sõbra sohvale lebama söömata ning joomata järgmise hommikuni.

XVII.

Kontserdil oli Beethoven küll saand tormiliste auavalduste osaliseks, aga kontserdi ainele kasu oli Beethovenile null. Tema ainele seisukord ei parandend karva väärtki. Jällegi oli ta vaene, haige, üksik, mahajäetud.

Küll olid mitme aasta eest Viini võimumedhed — suurhertsog Rudolf (Beethoveni õpilane), vürst Lobkovič ja vürst Kinski annud Beethovenile kirjaliku kohustuse temale maksa igal aastal pensionina 4000 floringi, et ta võiks muretult anduda oma loomistööle ja et tal ei tarvitseks minna tööd

Laiast maailmaat.

Hiina sõudeorjad.

otsima välismaale, kuid seda kohustust täideti ainult mõned aastad ja sedagi mitte täiel määral. Beethovenil oli saada olnud hää koht Vestfaalia kuninga Jerome Bounaparte juures, mida ta vastu ei võtnud, kuna talle kirjaliku kohustusega oli kindlustatud eluaegne pension kodumaal.

Kuigi Beethoven oli aineliselt väga raskes seisukorras, katsus ta hästi hoolitseda oma vennapoja Karli eest, ehk küll see laps ei olnud seda väärt ja valmistas talle alatasa hingepiina oma halva eluviisiga.

Karli ema oli halb inimene. Tuli poiss päästa kõigepealt ema halva mõju alt. Beethoven tahtis vennapoega valmistada ülikooli vastu. Õppimise asemel käis poiss aga mängupõrgutes, jõi ja tegi salaja võlgasid.

Kord oli ta isegi tabatud kuriteolt. Ta põgenes, jättes Beethovenile väikese kirja, milles teatas, et ta oma elule otsa teeb.

Beethoven oli suures ahastuses. Ta otsis terve päeva oma vennapoega, keda arvas kadund olevat. Ta leiti ja toodi

Beethoveni juure kardetava haavaga pääs. Ta oli endale püstolist pähe lasknud.

„Seda sa ju ootasidki!“ olid Karli esimesed sõnad Beethoveni vastu.

Poiss paranes, kuid Beethovenile sai see juhtumus saatuslikuks. Ta ei toibund kunagi sellest hirmsast põrutusest. Järsku oli ta muutunud otsekui seitsmekümne-aastaseks vanake-seks, murtuks, jõuetuks, tahtevõime-tuks. See sündis 1826. a. suvel, mil Beethoven oli alles 56-aastane.

Kui poiss terveks sai, nõudis politsei, et ta lahkuks Viinist. Beethoven sõitis temaga teise venna Johanni juure, et säääl uut kodu leida Karlile. Säääl võeti neid aga väga külmalt vastu. Tagasisõidul pidi Beethoven leppima talu-vankriga. Oli niiske ja külm novembrikuu ilm. Beethoven külmetas tugevasti ja sai pleuriidi.

Viini jõudes heitis ta kohe voodisse ja käskis vennapoega arsti kutsuda. See aga unustas selle ja kutsus arsti alles kahe päeva pärast. Arst tuli, kuid

Laiast maailmast.

Eskimode lumimaja.

juba oli hilja ja hoolitses ka halvasti Beethoveni eest.

Kolm kuud võitles Beethoveni tugev tervis haigusega. Talle tehti kolm korda operatsiooni ja lasti seljast vett välja. Ta kannatas kõik valud kangelasliku meelega, — ka seda, et ta lamas surmavoodil endistest sõpradest lahajäetuna...

Ta seisukord oleks olnud veelgi raskem, poleks mitte mõned sõbrad Inglismaalt tema eest hoolitsend. Ta muutus väga alandlikuks ja kannatlikuks. Surmavoodil lebedes ja neljandat operatsiooni oodates kirjutab ta:

„Ma kannatan ja mõtlen: ei ole halba häata.“

Kord tuli teda surmavoodil vaatama keegi sõber. Kui ta nägi Beethoveni haigusest vaevatud nägu, sai ta väga kurvaks. Beethoven ise oli aga rõõmus ja ütles:

„Vaata seda pilti, mis mulle hiljuti kingituseks saadeti! See on maja, milles sündis Haydn. See suur inimene sündis ometi sarnases ütikeses!...“

1827. aasta 26. märtsil jättis seisma oma tiksumise taskukell, mis seisis

Beethoveni kirjutuslaual. Haige toas oli keegi noor muusik, kes oli tahtnud näha saada suurt inimest enne tema surma.

Kell 5 p. l. hakkas möllama lume- ja rahetuisk kõuekärkatustega. Beethoven vaevles juba surmaeelses valus. Äkki hele välg valgustas toa ja kohe selle järele kostis hirmus kõuekärkatust. Suriija tõstis käed üles ja avas silmad. Näoilme oli sügavtõsine. Samal hetkel langesid käed alla ja silmad sulgusid... Ei olnud enam Beethovenit.

* * *

Prantsuse suur kirjanik Romain Rolland ütleb Reethoveni kohta:

„Oh, Beethoven! On kiidetud sinu kunstniku suurust. Sa olid aga palju enam kui suur muusik. Sa oled kangelaslikkuse kehastus uues kunstis, oled kannatajate ja võitlejate suurim ja parim sõber. Kui kogu ilma viletsused meist üle lainetavad, siis lähened sa meile, nagu sa kord lähenesid leinavale emale, istusid tummalt klaveri juure ja töid lohutust nutvale emale oma osavõtliku kaebeviisiga.“

Ja kui oleme tülpind alatasa kestavast tagajärjetust võitlusest vooruste ja pattude väiklase keskpärasusega, oled sa meile ookeaniks, millest ammutame tahtejõudu ning usku, ja millesse laskume, et karastada oma väsinud liikmeid. . .

Näib, kui oleks Beethoven alalisest südamlikust kokkupuutumisest loodusega endasse imend selle salapärase jõu. . . Beethoven ise on looduse loov jõud. Võitlus, mis tema ürgjõud on pidand kogu ümbruskonna vastu, on täis antiikkangelaslikku suurust.“

Filmimine.

Peta oli kurb. Nii kangesti oleks tahtnud väikest päevapildi-aparaati, niisugust, nagu oli vastasmaja kaupluse aknal. Aga see oli väga kallis. Ema oli äsja öelnud, et ta kuidagi ei saa seda osta, isegi mitte sünnipäeva-kingiks Petale, milline suurpäev juba üsna ligi oli.

Nukralt sammus Peta kooli. Teel peatus ta pilguks vaatama armsakssaand päevapildi-aparaati, mis asus kaupluse aknal.

Öhtupoolikul, pärast tundide lõppu, astus Peta kodupoole. Ta sammus esmalt mööda paljusid tänavaid ning jõudis lõppeks mere-rannale. Randa viival teerajal silmas ta salga inimesi vaatlemas kaht käsiti võitlevat isikut, kellest üks oli viisaka välimusega poiss ja teine tugeva kehaga mees. Mõlemad võitlesid vihaselt isekeskis, pillutasid teineteist sinna-tänna ja hoidsid rabelemisel kõvasti üksteisest kinni.

„Pea, pea! Ta tapab ta ära!“ hüüdis Peta, kui pikk mees andis tugeva hooi sihvakale noormehele rindu, nii et see maha langes ning jäi liikumata lamama.

„Aga miks siis keegi talle appi ei lähe?“ hüüdis Peta ümberolevatele isikule, kes kõik olid näind, mis oli juhtunud, ilma et ükski oleks end liigutand liival lamava poisi vaese-kesse aitamiseks.

„Ega see päris võitlus olnud,“ lausus hääl ta kõrval, ja tahapooles vaadates nägi Peta endasuuruse poisi murul istumas. Tal olid punased juuksed ja samasugused hallid riided kui Petalgi.

„Või see polnud päris võitlus,“ puhkes Peta ägedasti kõnelema. „Ku'das veel niisugust asja võib öelda? See pikk mees löi teise maha ja oi, — nüüd ta katsus tõusta, aga pikk mees löi ta uuesti maha. Oi, seda toorust! Olen kindel, et ta on surnud!“

„Ei sugugi, ta on päris terve,“ lausus poiss üsna rahulikult.

„S'in võetakse ainult elavaid pilte. Vaata sinna,“ ütles poiss näidates mehe pääle, kes aparadi taga seistes selle vänta ringi ajas.

Nüüd ärkas Peta meelegihk. Ta nägi nüüd oma silmadega, kuidas elavaid pilte valmistati. Ta teadis, et ema teda alles tunni aja pärast koju ootab, sest et teda kauemini arvab koolis viibivat. Ta istus poisi kõrvale murule. „Oh, kui tore! Tahan siin veidi oodata, et näha, kuidas poisid rabelevad.“

„Kohe on kõik läbi,“ lausus poiss. „Me oleme siin töötand kogu pärastlõuna.“

„Miks sa ütled: Me oleme töötand?“ küsis Peta.

„Sellepärast, et olen ise ka osaline,“ kostis see. „Varsj lähen täitma oma viimast osa.“

„Mis sul vaja on teha?“

„Jooksen seda rada mööda üles selle teise otsa ja hüppan säält hirmsa ajuga alla sinna väiksesse rannalolevasse lootsikusse. Siis sõuan eemale nii nobedasti kui võin, kunj aparati väntav mees käsib mind peatuda.“ . . .

Mõlemad poisid istusid oodates asjade arenemist. Mõne aja pärast sihvakas noor-meis, kes oli lamand maas nagu surnu, tõusis jalule, hõõrus küünarnukke ja astus aeglaselt rada mööda üles, pika mehaga naerdes ning juttu ajades. Nad tulid teiste juure ja heitsid murule poiste kõrvale pikali.

Siis Peta naaber hüppas püsti ja ütles Petale: „Nüüd on minu kord.“

Pildistaja, kes all rannal seisis, juhtis aparaadi tema poole ja hüüdis: „Kas oled valmis?“

„Olen,“ kostis poiss.

„Lase siis käia,“ ütles mees ja hakkas vāntama.

Poiss sööstis hirmsa kiiruga rada mööda alla, kuid juba üsna ranna lähedal komistas ta ja kukkus valust karjatades maha. Mõlemad mehed, kes istusid Peta kõrval, hüppasid püsti ning jooksid kähku lamava poisi juure. Peta sööstis neile järele ning jõudis just parajasti sinna, kui pikk mees poisi pääd tõstis, lausudes kaastundlikult: „Kuidas on lugu?“ Poiss näitas ohkides pahema jala pääle.

„Arvan, et kedreluu on asemest ära,“ ütles sihvakas noormees jalgu ettevaatlikult liigutades, et katsuda, kas ehk mõni luu pole murdunud.

„Peame viima ta haigemajja,“ ütles pikk mees, võttes poisi hoolikalt sülle.

Poiss kanti põiki üle tänava vastasolevasse haigemajja, kuna Peta seda kõike hajameelselt vaatles.

Mõne minuti pärast tulid mehed haigemajast palgel murelik ilme. Nad läksid Petast mööda. Äkki pikk mees vaatas üles ja seisatas. Siis, öelnud mõne kiire sõna oma kaaslasele, pööris ta Peta poole.

„Kuule, sa nägid ju äsja selle poisi maha-kukkumist, eks ole?“ ütles ta.

„Nägin küll, kas ta raskesti on viga saanud?“ küsis Peta.

„Ta kedreluu on asemelt ära vāändund, mistõttu ta alles nädala või paari pärast võib terveks saada. Seepärast teeb melle see suurt muret, et me pilti täna valmis ei saa. Kas oskad sõuda?“

„Suurepäraselt,“ kostis Peta, kes oli merel kui kodus.

„Tubli, oled peaaegu sama pikk kui tema, ja su riided on ka samasugused. Kas oskad rada mööda alla söösta nagu tema?“

„Ja lootsikusse hüpata ja eemale sõuda!“ kõneles Peta innukalt vahele. „Kõnelesin temaga ja ta jutustas mulle, mis tal tuleb teha. Jah, ma võin selle küll teha.“

„Hüva,“ ütles pikk mees. „Kuid ära kuku ega tee endale viga. Kujuta endale nüüd, et

mingi metsaline on loomaaiaist lahti pääsnud. Seepärast jookse, nagu oleksid hingehādas.“

Kuuldes märguande, Peta sööstis rada mööda alla, hüppas lootsikusse, haaris aerud ja tõukas lootsiku vette. Mõne meetri sõudnud, kuulis ta kellegi hüüdvat: „Seis!“ Ta pööris lootsiku ümber ja sõudis tagasi randa.

„See oli õige jookse elu ja surma pääle!“ hüüdis pikk mees. „Puhka nüüd pisut ja tee seesama uuesti.“

Mõne minuti pärast pani pildistaja oma aparaadi jälle korda, ja Peta tegi uuesti oma jooksu ja sõudmise. Kui see läbi oli, ütles talle pikk mees: „Oleme sulle suuresti tänulikud selle eest, mis sa meile oled teind. Kas võiksid avaldada mulle oma nime ja elukoha?“

„Mu nimi on Peeter Kangas ja elukoht Vana-Sadama tänav nr. 3,“ vastas Peta imestades, et ta nime ja elukoha üle järele küsiti.

Mees kirjutas midagi oma taskuraamatusse, raputas ta kätt ja lausuis sõbralikult: „Hüvasti, suur tänu,“ ning ruttas hotelli.

Peta astus kiiresti kodu poole. Ta ema hämmastus väga, kuuldes, mis Peta talle kõik jutustas.

Järgmisel nädalal, Peta sünnipäeval, seisis laual kirjaümbrik, millele tundmata käekirjaga oli kirjutatud Peta nimi. „Imelik, kellelt see küll võiks olla,“ ütles Peta, silmitsedes segaselt kirjaümbrikku.

„Arvan, et kõige targem on see avada,“ lausuis ema muiates. Peta tegigi nii ja tõmbas säält esile väikese kaardi ja paberlehekese. Leheke oli maksujuhatuis väikese summa pääle ning kaardile olid joonestatud sõnad: „Filmitööstuselt. Südamlik tänu ja õnnesoov.“

„Nāe, nad on saatnud mulle raha selle eest, et elavais piltides kaasa mängisin!“ hüüatas Peta hõõguvail põsil.

Milline üllatus! Emal oli sama hāa meel kui pojaldi, ja ühes vaatlesid nad väikest kaarti ja maksujuhatuis.

„Kui tore!“ hüüatas Peta. „Ema, nüüd võin hankida kohe päevapildiaparaadi.“

Petal ei ole enam vaja vaadata läbi akna väikest väljapandud aparaati. Ta on uhke, et ta on nüüd selle omanik ja et ta koolis ja kodus võib teha ülesvõtteid.

„Noorten Toveri'ist“ tõlk. -rm-

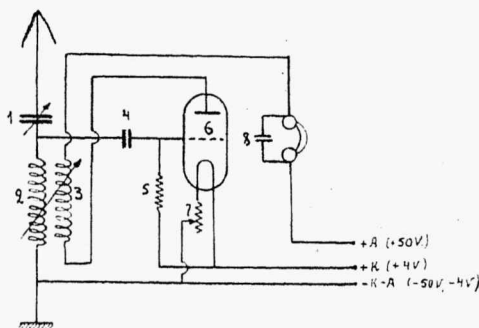
Ühelambiline vastuvõtte-aparaat.

Et kristalldetektor - vastuvõtteaparaadid võimaldavad rahuldava vastuvõtu ainult võrdlemisi lühikese maa päält, siis oleks ehk mõnelgi asjaarmastajal huvi ja tahtmist asuda lamp-aparaadi valmistamisele.

Käesoleval korral anname ühelambilise, n.-nimetatud tagasisidega (reaktsiooniga) aparaadi kirjelduse. Kuid juhime juba kohe alguses tähelepanu sellele, et käesoleva kirjelduse järgi valmistatud aparaadi ülesäädmine on maksvate säaduste ja määruste järgi lubatud ainult maal. Põhjuseks niisuguse määruise väljaandmiseks on asjaolu, et tähendatud aparaat võimaldab teatud tingimuste juures ka raadiolainete väljasaatmise, mis tunduvalt segab naabrusesolevaid vastuvõtjaid, sest linnades ning suuremates alevitus on üksteise lähedal asuvaid aparaate võrdlemisi palju. Niisuguse aparaadi väljasaate-võimet, mis aval-

ni blokk-kondensaator 1000—2000 cm mahtuvusega (8), 7) pöörlev kondensaator 500—1000 cm mahtuvusega, (1), 8) induktiooni poolid (2,3), 9) nende alus, 10) ja 11) kütte- ja anoodipatareid, 12) puksid ja 13) plaat.

Viimane osa, s. o. plaat, mille külge terve aparaat monteeritakse, võib olla kuivast puust või parem eboniidist või mõnest teisest hästi isoleerivast massist. Puust plaadi valmistamise puhul on soovitatav ta pärast valmistamist läbi immutada vedelas parafiinis, et takistada pärastist niiskuse sissetungimist. Siis võime asuda üksikute osade külgemonteerimisele. Juurelisatud joonestusest selgub üksikute kontaktide ühendusviisi, nimelt ühendame antenni puksi (A) pöörleva kondensaatori. (1) liikuvate plaatide kontaktiga. Seisvate plaatide kontakti küljest lähevad juhed seisva pooli (2) ühte kontakti ja ka blokk-kondensaatori (4) ühte kontakti, kuna blokk-kondensaatori teine kontakt ühendatakse lambipesa võrekontaktiga (w) ja takistuse (5) ühe kontaktiga. Teine takistuse (5) kontakt ühendatakse omakorda mingisuguse juhe punktiga, mis ühenduses on plusskütte (+4) kontaktiga. Viimane ühendatakse lambipesa ühe kütte kontaktiga, kuna pesa teine kütte kontakt tuleb ühendada kütte-reostaadi (7) ühe kontaktiga. Kütte-reostaadi teisest kontaktist läheb juhe küttepatarei miinuskontakti (—4, —50). Liikuv pooli (3) üks ots ühendatakse lambipesa plaadi kontaktiga (pl.) ning teine ots telefonipuksiga. Teine telefonipuks on ühendatud omakorda pluss-anoodipatarei puksiga (+50). Telefoni pukside vahele asetatakse n.-nimetatud telefoni blokk-kondensaator. (8).

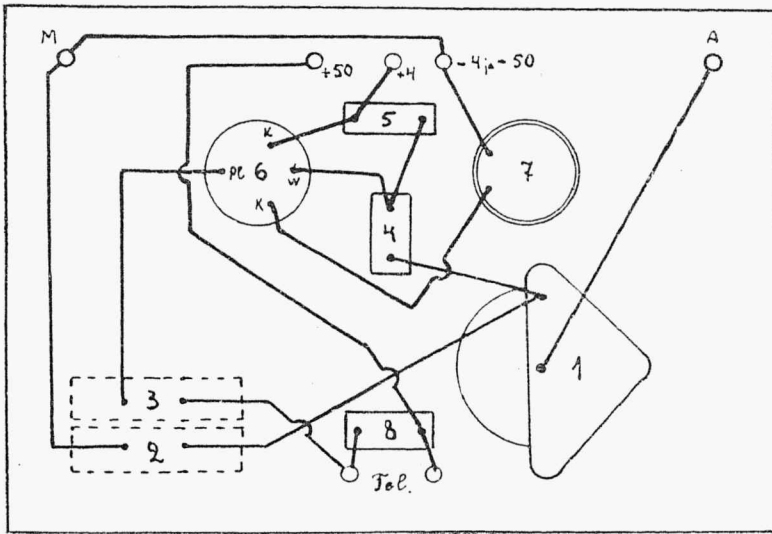
Joon. 1.

dub vilistamises niihästi oma kui ka naabrite aparaatides, võib kaotada, kui ehitus viia läbi ilma tagasi-sidepoolita, nagu skeemis punktiir-joonega näidatud, kuid selle tagajärjel langeb vastuvõtte-võime nii tunduvalt, et kaob peaaegu mõte kristall-detektor-aparaadi asemel lamp-aparaat soetada.

Asudes aparaadi ehitusele, tuleb muidugi arvestada suuremate kuludega, sest üksikute osade valmistamine kodusel teel on, kui just mitte võimatu, siis ikkagi raske. Juurelisatud teoreetilise skeemi järgi võib juba üksikud tarvisminevad osad lugeda üles:

1) lamp (6), 2) lambipesa, 3) kütte-reostaat (reguleeritav takistus) (7), 4) blokk-kondensaator 250—300 cm mahtuvusega (4), 5) võre-takistus 1,5—2 megoomi (5), 6) telefo-

Lugejaile võib paista käesolevas skeemis arusaamatuna nool, mis läbibast pooli 2 ja 3. Nool näitab, et need kaks induktioonipooli on asetatud üksteisega n. n. sisse, s. o. ühes poolis tekkivad vooluvõnkumised mõjutavad teises poolis vooluvõnkumiste tekkimist. Et reguleerida ühe pooli mõju teisele, tehakse teine pool liikuvaks, mis võimaldab ta eemaldada esimesest poolist. Aparaatide jaoks, millel tarvitatakse n. n. kargpoole, on eelpool kirjeldatud poolid kauplustes saadaval. Vähemate lainete vastuvõtmiseks on 25,35- ja 50 keernga poolid kohased, kuna suuremate lainete tarvis tuleb võtta suurema seerdude arvuga poolid. Kui rahulduda ainult lühikeste lainete vastuvõttega, võib teha terve komplekt variomeetri taoliselt, nagu see kirjeldatud Noorusmaa nr. 4, kusjuures välimise tsilindri pääl olev mähis jääks

Joon. 2. Plaadi tagakülg.

seisvaks pooliks ja sisemise tsilindri pääl olev mähis — liikuvaks pooliks. Keerdude arv niihästi sisemises kui ka välimises poolis on olnud tsilindri ja traadi lähimõõdust, mis võib olla välimises poolis 30—40 juures ja sisemises 15—30 juures.

Et kõrvaldada käe mõju, mis avaldub käe lähenemisel ja kaugenemisel aparaadist, ühendatakse, nagu juba eelpool tähendatud, antenni puks kondensaatori liikuvate plaatide kontakti külge. Teine aparaadist, mis tihti aparaadi mittetöötamise põhjuseks, on tagasi-sidepooli kontaktide vale ühendus. Õige ühenduse juures peab päätelefonis kondensaatori pöörmise juures vile tekkima; vastasel korral tuleb lihtsalt ühendused liikuva pooli kontaktide otsas ümber vahetada, sest tagasi-side on võimalik ainult siis, kui seisva pooli ja liikuva pooli voolu sihid on vastavas suunas. Kuna aga poolide keerdude järgi on raske siht kindlaks teha, siis on juhede vahetamine palju lihtsam ja kergem.

Mitte just alati ei ole vilistamise mittetekkimise põhjuseks juhede vale ühendamine, vaid ka poolide tarvitamine ebaõige keerdude ar-

vuga. Tehes variomeetri taolised liikuvad poolid, võib liikuva pooli otsad viia ühendusse lambiplaadi ja telefonipuksiga ilma valikuta, sest niisuguse sissesääde juures on võimalik sisemine pool 180° võrra ümber käända ja sellega muuta võnkuva voolu siht ning mõju välispooli.

Kütte- ja anoodipatareide miinus-kontaktid ühendatakse omavahel; sellest ühenduspunkti tuleb üks juhe aparaadi punkti —4—50 kuna küttepatarei pluss-kontaktist läheb juhe aparaadi +4 puksi ja anoodipatarei pluss-kontaktist läheb juhe vastuvõtte aparaadi +50 puksi. (Ettevaatust, et lamp läbi ei põleks vale ühenduste tegemisel!)

Kirjelatud aparaat võimaldab hulga saatejamaade kättesaamise. Ei pruugi sugugi heituda, kui esimese katse juures kohe häid resultate ei saa. Kõik nõuab harjumust. Ühtlasi peab ka tähendama, et kevade tulekuga ja päevade piknemisega vastuvõtte tingimused märksa halvenevad. Nii kuuleb, näiteks, talvel (kui pime on) palju paremini kui suvel, mil mõnel päeval kaugemate jaamade vastuvõtte muutub täiesti võimatuks.

NOORTE VALD

Hugo Lepik.

Litograafia.

Unelusi.

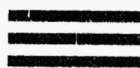
*Kevadhommiku õhk virvendab kutsuvalt.
Päike kõigile taas hõiskava hinge loob.
Kaste pärlendab rohus,
Kurekübaraid hõbetab.*

*Palja jalu nüüd käin õitsvates lilledes,
Süda hõljunev sulg hüpleb kui kitsetall.
Mure häbelik pelgub,
Hiilib kassina kaugele.*

*Järgi karjana läeb pääsude viit-vidiit.
Kõrgel laotuse all lõokeste liiriliir.
Vaade tantsiskleb ringi
Karjakellade kuminas.*

*Peidan õitesse pää, sosistan sõna üht:
Oten õnnelik nüüd, rohkem ei mõistagi.
Pillan õiele hilju,
Hardalt palava pisara.*

Hugo Lepik.

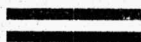

Jäägu maha!

Elmar Aader.

*Jäägu maha kõik madalad taotlused,
jäägu maha kõik tallat teed;
minu päralt on sinised laotused,
minu päralt on meriveed.*

*Tahaks hõljuda määratu kaarena
vahel kahe mu äärmuse,
tahaks haarata ainsama haarena
elu tervena endasse!*

Vaade Kadakamäelt põhja.

Minu mängumaalt.

Metsapoe.

Kui küsite minult, kus on mu kodu, siis vastan: mu kodu asub järvekeste ja küngaste maal, päris keset Järvamaad.

Mu kodukolle on metsade veerul, säääl, kus Puhmu küla on Varangule naabriks ning kus kohtavad Kapu ning Väinjärve vallad ning sõnavad: oleme ühed järvalased mõlemad.

Mu kodu on järvekeste, niitude ja küngaste maa. —

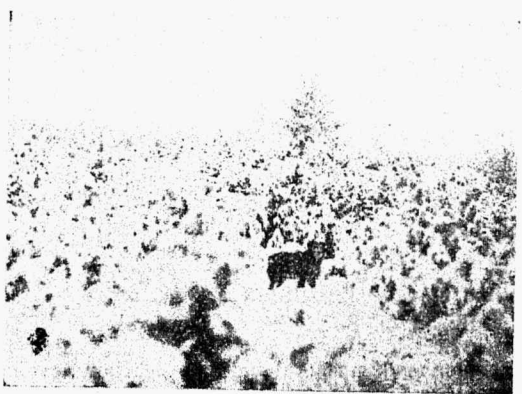
Kui tuleksite te mulle külla, kuhu küll viiksin siis teid esiteks? — Olgu, viin teid „Kadacamäele“, Varangu moräänmaastikule.

— Läheme läbi okasmetsa. Ei kulu kaua aega, kui jõuame välja ääre, mille vasakul veerul kaasik, koppel. Läheme ikka edesi. Vasakule, üsna tee kõrvale jääb maha ümmargune kungas, täiesti ümmargune, just kui oleks kolmekümnesillase kaanega pada kumuli käändud; eht Kalevipoja keedunõu; rahvas aga hüüab kohta „Künamäeks“.

Edesi jatkame teed läbi metsa välja veerel, kohati pugedes mööda pähklipuude aluseid, mis kasvavad katusetaoliselt üle jalgte. Siis tuleb jälle lagedam, ees põld ning vähe kaugemal kungas, üleni kadakase kuuega. See ongi „Kadacamägi“, kuhu tõttame. Jõudes „mäele“, teritame pilku, et ümbrust silmitseda. Siin on tükike Soomet me silma ees.

Üsna jalge all nõmm, millel kasvavad ainult kadakad, kanarbik ning maapinnal madal, terav, ohakane kamar, terav nii, et silm vesine, kui südasuvel paljajalu kihutate künkale. Kaugemal aga, kuhu silm ulatub, vahelduvad metsad põldudega ning järvekestega

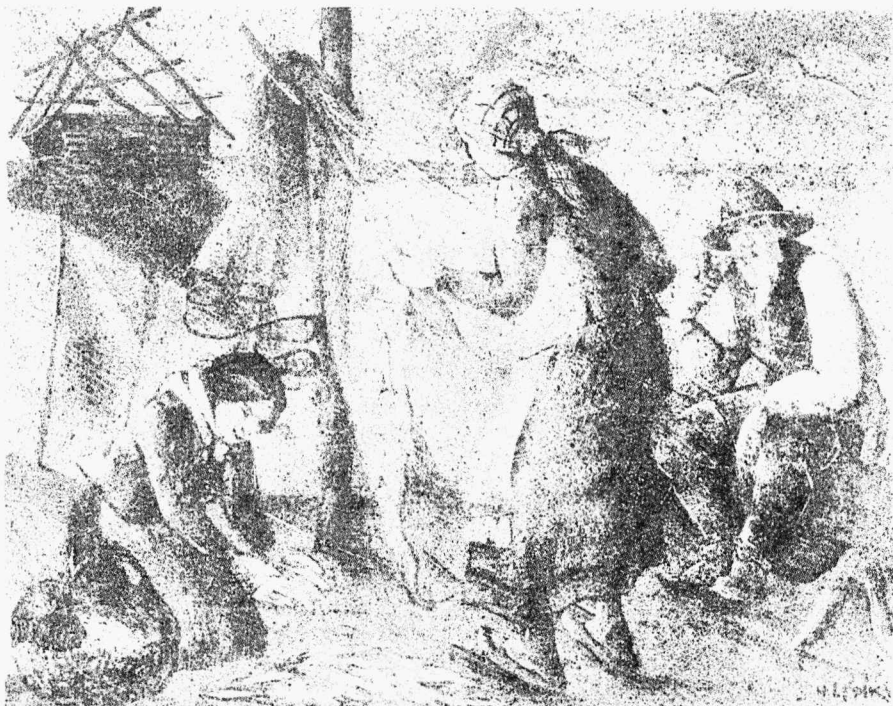
metsade veerel: lõunas järv, idas järv, põhjas samuti, viimane üsna „Kadacamäe“ külje all. Kui küsite, kuhu vaade kõige kaunim, siis kosten: põhja. Just säääl asub lähedase järvekeste taga kaunis, kaskine kungas, mis kaarena haarab kogu põhja vaatepiiri. Selles kaares

Kadacamäel.

asub järveke saarekesega, mille kaugemale kaldale künka külje alla on peidetud talulaste elamud.

See on vaade „Kadacamäelt“ kevadel. Tuleb aga põuane suvi, jääb järveke kingu kaenlas ikka väiksemaks, väiksemaks, kuni ta vii-

Hugo Lepik.

Randlased. Litograafia.

maks kuumade päevade eest luhta põgeneb. Hiljem tuleb talv ning asetab kõige üle lumise kasuka; järvekesest pole siis aimugi. „Kadakamägi“ on aga sel ajal uhke. Kevadel aga köidavad ümbruse järvekesed vaatleja tä-

helepanu, kuna „Kadakamägi“ jääb „kahe silma vahele“.

Need on pildid „Kadakamäelt“ ning tema külje alt. Tahaksite aga mööda kingustikku kaugemale lipata, siis seda teinekord.

Saima.

Mitu aastat on möödunud sest, kui elasin saimäärstes Lapeenranna linnas. Suvepäevad veetsin ma teiste poistega järve ääres, sadamas ja linnas ümber kolades. Vahel juhtus, et saime laevaga järvele sõita.

Ilusad on Saima rannad, mõnus liivapõhjas järves supelda, ilus kaljuseilt kaldailt vaadelda sadamassetulevaid ja väljaminevaid lumivalgeid laevu, mis varsti saarte taha kaovad, sest Saima on tihedalt saartega üle külvatud, et näha on lagedat vett ainult mõne kilomeetri kaugusele.

Kes tahtis kaugele Saimale vaadata, see pidi ronima kuskil kirikutorni või kõrge ehituse katusele. Säält võis näha kaugele Saimale, kaljuseid saari ja kaugeid, sinavaid veevälju, lähikihelkondade kirikutorne ja Kaukaa tehaste alatisuitsvaid korstnaid.

Oli ilus, selge suvepäev, kui sadamas teiste

poistega uutes tärkas mõte kustki kõrgelt Saimat näha.

Kasarmute lähedal, kõrge mäe otsas, oli pooleliehitatud venelaste kirik. Vene sõjaväe Soomest lahkudes jäi ka kirikuehitus pooleli, jäi vahtima üle teiste majade oma telingutega ja kuplimürakatega. Nüüd käisid sääli matkajad ja vahel pühapäeviti ka omad inimesed ümbruskonna ilu vaatlemas.

Võtsime meigi südame rindu ja hakkasime mööda kiriku keerulisi treppe torni ronima. Trepid olid käsipuudeta, mõnest kohast katki ja kitsad, oleks võind kergesti alla kukkuda. Pooles tees seltsisime sõduritega, sest üks oleksime võind kergesti ära eksida. Ronisime mööda poolvalmind võlvistikku, üle telliskivihunnikute ja mööda redeleid. Kupli juures tuli pugeda läbi aknaugu, siis pääsime telinguile.

Olime kõrgel, tuul puhus jahedamini kui all, ja maapääl kõndivad inimesed olid nagu pisikesed nukud, sadamas seisid aurikud nagu laastudest mängupaadid.

Kõige ilusam on aga Saima, sinine järv rohelisi männimetsi kasvatavate saartega. Nii-sugusena ulatub ta kaugele silmapiirile, kus nagu sinisesse uttu ära kaob. Kuid ega säälgil veel Saima lõpe, vaid ulatub kaugele, kaugele üle silmapiiri, kus ta on kitsaste väinade läbi teiste järvedega ühendatud, mis teistega edesi liitudes ulatuvad kaugele Kesk-Soome.

Paremat kätt silmapiiril on rida suitsvara vabrikukorstnaid, sääl asuvad Kaukaa tehased. Tagapool neid on Lauritsala, Saima kanaali algus. Väikestel saartel asuvad suvilad, suuremal on külad, mõnel ka terve kihelkond ja kirik, nagu näiteks Taipalsaarel. Otse edesi paistabki kirikutorn tuhmilt kaugel silmapiiril üle metsa.

Kaugel, saarte vahel, liikus valge lajk-laev. Kadus saare taha, tuli lagedale, peatus rannas, kadus jälle, ja nii kadudes ja ilmudes lähenes ta linnale, kuni sõitis lähima saare tagant välja ja libises valge luigena sadamasse.

Äkki tõusis tuul, taevaäärel mustendasid kõuepilved. All polnud seda veel vist märgatagi, kuid siin, kõrgel kiriku tornis, pidi mütsi kõvasti pähe suruma, et see alla ei lendaks.

Tuul ajas neidude juuksed sassi, ragistas telin-guid, ähvardades meid kõiki alla paisata.

Inimesed läksid ära, jäid ainult kolm sõdurit ja meie, poisid, sest koju me ikkagi enne äikest poleks jõudnud. Pugesime sõduritega torni sisse vihmavarju, kust hästi võisime läbi aknaaugu järvele vahtida.

Ilm pimenes, kogu taevast mustas, rasked vihmapiisad peksid vastu kupli plekk-katust. Tuul oli muutunud tormiks, ajades Saima vee möllama vastu kaljuseid kaldaid.

Sähvas välk, valgustas vahutavat Saimat, metsikult vastu kaljuseid randu peksvaid laineid ja meeleheitlikult rappuvaid puid. Kesk seda lainetemöllu heitles väike laev.

Välgule järgnes kõu, kargatas, väristades kirikumüüre, nagu tahaks meid kõrgelt kirikutornist alla laineisse paisata.

Tükk aega järgnes välk välgule, müristamine müristamisele, kuni pikkamisi taevast selgus, vihmasadu lõppis ja järv vaikis. Viimati hakkas päikegi paistma; ilm oli palju selgem kui enne tormi; silmapiiril olevad kirikutornid ja vabrikukorstnad olid paremini näha. Äsja tormis heidelnud laev libises rahulikult sadamasse.

Laskusime kirikutornist maapinnale.

Ilus on Saima selge ilmaga, ilus tormi möllates kaljuste saarte vahel.

Alex. Saarela.

Noorusmaalased omavahel.

1. Mis teeksite, kui leidurina midagi tähtsat leiaksite?

Kasutaksin selle kodumaa hüveks.

Perikles, Tom Sawyer, Hannibal, Toala Väinö, Lahendaja, Soolane Sass.

Võtaksin patendi ja müüaksin leiduse mõnele vabrikule.

Saare Sass, Vass, R-s, Az, Mage Mats, Piu-Põmm.

Kindlustaksin kõigepäält iseene ja siis korraldaksin nii, et kõik saaksid leidusest kasu.

Hoiaksin ainult enese teada. Kräk.

Teataksin vennale. A. Kase.

Töötaksin uue leiduse saavutamiseni.

Panderolli Volli, Viimsi poiss.

Eks siis näe, kui midagi säärast juhtub.

Saarela.

2. Missugune tunne on teil öösi läbi surnuaias minnes?

Ei midagi iseäralist. Olen kasvand surnu-
aia ligiduses ja sellepärast on mulle võõras
igasugune õudusetunne. Lahendaja.

Püüan hingata võimalikult sahinal ja astuda kõvasti, et ei kuuleks ümberkaudseid häälid.

Fox.

Surnuaias ma ei karda, aga seda olen küll näind, et inimesed minu eest minema jooksevad.

Mi-Ros.

Ei julgegi seda teha. kardan tonte.

Mage Mats.

Mõtlen kõikidest neist pisaratega niisutatud haudadest ja sest, et minagi kord sääl puhkan.

Hannibal.

Muidugi õudne.

K. Sootaim, Jaan Imelik, Toala Väinö, H. G. A. Kiir.

Pole sääl öösi käind.

Az.

Ma ei armasta öösi surnuaias kolada.

Saare Sass.

Tuleb hirm päälle, et Lycien veel rumalaid küsimusi hakkab küsima.

A. Töldsepp.

3. Mis lugesite jõuluvanale ette, kui ta teil esimest korda külas käis?

„Kas on linnukesel muret.“

Saarela, Perikles, Ivi, Hunt.

Ei ole jõuluvanaga kunagi kokku puutund.

Boks, P. Töldsepp, Piu-Põmm.

Lugesin: „Juss oli väike peremees“ ja hakkasin hirmust nutma.

Tooma Kaalu.

Uusi küsimusi.

Mis kavatsete teha tuleval suvel?

Hannibal.

Missugune tänavu ilmud (1926) raamat meeldis teile kõige enam. Miks?

P. Töldsepp.

Mis teeksite järsku miljonääriks saades?

Piu-Põmm.

LOODUSESÕBRA NURK.

Vastuseid küsimusile.

(V. „Noorusmaa“ nr. 3.)

Küsimuste seletused on antud siin kokkuvõttena noorusmaalaste vastustest ja täiendatud toimetaja poolt.

1. Lumi on halb soojusejuht. Ja sellepärast on lumikate soe kasukas, mis maapinna soojuse laialikiirgamist takistab. Lumi on maale seda, mis kanapoegadele ematiivad ja inimesele külmal ajal paks tekk. Selle tõttu püsib maapind lume all talvel soojemana kui õhk. Iseäranis polaarmais, kus suvi lühike, tuleb lumikatte soojendav mõju nähtavale. Varsti pärast seda, kui lumi suland, on sääl ka maapind sula ja taimed võivad arenema hakata, nii et vili lühikese suve jooksul siiski valmib. Samuti varjab lumikate taimi kuivatava tuule eest külmal ajal ja annab varjupaika väikestele loomadele ja lindudele. Lumikate sigitab ka mullapinda: lumi neelab rohkesti ammoniaagi ühendusi ja tolmukübemekesi õhust ja annab neid sulamisel mullapinnale. Lumikate kogub talve jooksul vett, mis kevadel maapinda niisutab. Keskvöö steppides näiteks on kevadine rohu- ja taimekasv vaid lumikatte sulamisel tekkinud vee mõjul mõeldav. Ka meil rikkastub põhjavesi lume läbi ja veepuudus maapinnas annab ennast suvel tunda, kui talvel vähe lund olnud.

Kui poleks lumikatet, siis poleks meil põhjamaail elu üldse võimalik! Sood, madalad niidud ja metsad on läbipääsmatud. Ei saa talunik vedada ei puid ega heinu. Kasutamata jääks hulk metsa, mis kohal, sest suvel ei pääseks sinna kuidagi juure. Talv ja lumikate võimaldavad seda!.. Laseb meil sõita saaniga, kuljused hobusel kaelas!.. Laseb lastel kelguga mäest alla lennata, noortel suuskadel libiseda üle küngaste, orgude.

Ja kes jõuaks üles lugeda kõike hääd, mis lumi teeb! Täiesti põhjendatud on sellepärast rahvasõna: „Lumerikas talv — viljarikas suvi“.

Ekslik on arvamine, et „lume sulamissoojus maapinna ja lumekatte vahel temperatuuri mitmed püga-

lad tõstab ja et selle tagajärjel leiamegi lumekatte ja maapinna vahel õhku.“ Lume sulamiseks kuulub soojust ja sellepärast ei või sellest kuidagi maapinna temperatuur tõusta. See nähtus on seletatav maapinna seesmise soojusega, mis pikkamisi, lumekatte all külmast õhust kaitstud, sulatab sügisel külmand maad. Kui maapind polnudki sügavale külmand, siis võib ta kevadeni hoopis ära sulada või isegi alt lund sulatada.

2. Kuiv paber, valge riie ja kuiv liiv maanteel hajuvad ja peegeldavad oma osakestega rohkesti valgusekiiri ja näivad siis heledaina. Märjalt neelavad nad palju rohkem valgust ja paistavad tumedatena. See tuleb sellest, et vesi täidab liiva osakeste või riide kiude vahesid ja nende pind ei saa valguse kiiri suurel arvul peegeldada (hajuda).

3. Hõõrumise kadumine ühel ilusal hommikul tooks meile kõige võimatu- maid üllatusi. Voodist ülestõusminegi oleks täiesti võimatu. Käimine oleks samuti võimatu, kohviklaasi, lusika, pliitsi jne. kättevõtmisest rääkimata. Ei saaks ühelegi asjale najatuda. Kõige vähemast tõukest oleks küllalt, et toa asjad jne. liikuma hakkaksid. Ja kus vähegi pind kallak, säält libiseksid asjad alla. Ükski nael ei püsiks seinas, ja seinagi ei saaks kuidagi ehitada. Ükski sõlm ei peaks põrmugi kinni. Vedur asjata püüaks rongi liikuma panna ja ka hobusel oleks võimatu koormat vedada, võimatu oleks hobust rakendada. — Masina rihmad libiseksid jne. jne. Kõike seda tuletab natukene meele meie abitu olek väga siledal jääl, kui pääleegi saapatallad ja kindad ka jäätund. Kuid ei pruugi karta, et me tõelikult sarnasesse täbarasse seisukorda satume.

Vastuseid saatnud: Leo Liigand, Paul Tõldsepp, R. Keres (Tartus), Joh. Hinto (Rakveres). Auhinna vääriliseks loetakse J. Hinto.

Loomade näopildid I.

1

2

3

4

5

6

7

8

Esitame noorusmaalastele -looduse- sõpradele rea loomade näopilte, mille järele tuleb leida loomade nimed. Käesolevas numbris on esimene seeria, järgmises tuleb teine ja viimne. Selle järele loositakse neile, kes kõik loomad

õieti nimetand, auhinnaks hää reisi- kott õppekäikudeks.

Seletused tulevad saata toimetu- sele või Võrru hr. J. Käisile, õpet- seminaar, hiljemini viimseks jürikuu päevaks.

ÜLESANNETE LAHENDUSI.

2. ülesanne.

Nina pörkas pimedas vastu lahti-oleva ukse serva.

Õigeid lahendusi oli 47. Auhinnaks sai V. Põld Muhumaalt Goethe raamatu „Noore Wertheri kannatused“.

3. ülesanne.

389	396	373	380	387
395	377	379	386	388
376	378	385	392	394
382	384	391	393	375
383	390	397	374	381

Siin näete kolmanda ülesande õige lahenduse. Õigeid lahendusi oli üldse 31.

Loosimisel sai auhinnaks P. Tõldsepp Tartust W. Shakespeare'i raamatu „Kuningas Lear.“

Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 17.

Kokku säädnud M. Villemson (Pärnus).

„Noorusmaa“ originaal.

Valged: Ka4, La7, Vf6, Ra3 ja f1.

Mustad: Kc3, Vh8, Ocl, Rg3, Ed3 ja e4.

Valged algavad ja annavad matt k a h e samuga.

Selle ülesande lahendamine annab võistlusel kaks punkti.

Maleülesandes nr. 16 on g5 ruudul muidugi valge odamees, aga mitte vanker, nagu allpool diagrammis tähendatud on.

Iga lahendus tuleb saata omaette lehel allkirjaga, et arusaamatusi ära hoida.

„Trükitööna“ võib lahendusi ainult sel korral saata, kui selle juures kirja ei ole. Muidu peab toimetust trahvi maksma, mil põhjusel ta niisugust saadetist vastu ei võta.

Lahendusi, mis saadetud hiljemini kui ühe kuu jooksul pääle ülesannete või nende õien-duste ilmumist, ei võeta enam arvesse.

See märkus puutub nii male kui ka kabe lahenduste kohta.

Ülesande nr. 14 lahendus.

1. Vf4 — f5, Vh4: c4,
2. Rd7 — f6 annab matt.
1. (Vf4 — f5) Kd5: c4,
2. Rd7 — b6 annab matt.
1. (Vf4 — f5), e6: f5,
2. Oe8 — f7 annab matt.
1. (Vf4 — f5), ükskõik,
2. Rd7 — b6 annab matt.

Õigeid lahendusi saatsid:

Ülesandele nr. 14: Hugo Tulp, A. Grünberg, Endel Toiger, V. Mikenas, E. ja Hubert Anton, Erich Kopti ja Evald Karp (Tallinnast), K. Must, A. Karu, R. Keres, P. Tõldsepp (Tartust), O. Mets, G. ja Ants Vechterstein (Vändrast), B. Treibuk (Vetikist), Adaley Määrts (Valgast), Paul Maivel (Haapsalust), M. Villemson, V. Kirsfelt (Pärnust), Karl Tisler ja A. Kurut (Kil-

Nõmmelt), A. Augasmägi (Harkust), Paul Nero (Rakverest), „Erkas“.

Lõpumängule nr. 9 saatsid veel õiged lahendused: K. Tramberg, Erich Kopti ja Endel Toiger (Tallinnast), Endel Markson (Rakverest), P. Tõldsep ja R. Keres (Tartust), Ants Vehterstein (Vändrast), M. Villemson (Pärnust), „Maga Mats“ ja „H. Lumiste“.

Ülesandele nr. 13 oli veel õige lahenduse saanud V. Kirsfelt (Pärnust).

Kirjavastused.

A. K. Teie lahenduskatse ülesande nr. 13 kohta (1. d2—d4) ei vii sihile, sest mustad vastavad V. g3—g2 + jne. Teie ülesanded on liig kerged.

V. P. Ülesandes nr. 5, peale 1. Of4—g3, Kd4—c5, valged vastavad Og3—f2 matt.

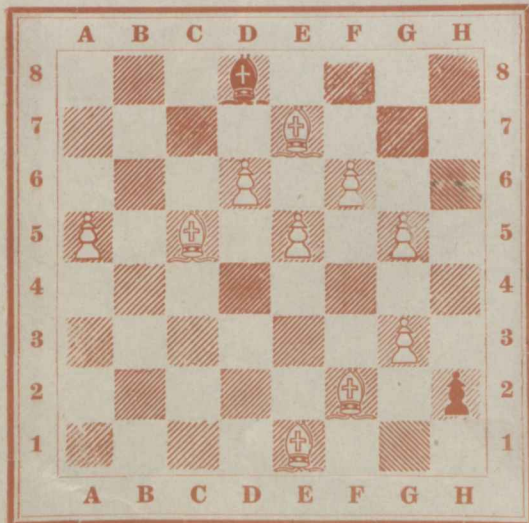
K a b e.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 7.

Kokku säädnud A. Grünberg (Tallinnast).
„Noorusmaa“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged: Kc5, e1, f2 ja e7, La5, d6, e5, f6, g3 ja g5.

Mustad: Kd8, Lh2.

Valged algavad ja kinnitavad musta lihtkivi. Selle ülesande lahendamise annab võistluses kolm punkti.

Trükivea õiendus.

Lõpum. nr. 7 peab e5 ruudul valge lihtkivi olema.

E. Lagsdin'i lõpumängu nr. 5 lahendus.

1. g1—f2, b4—a3, 2. f4—g5, f6:h4, 3. Kh2—e5 jne. 1...., b4—c3, 2. f4—e5, f6:d4, 3. Kh2—g1 (kui c3—b2, siis f2—e3 jne.), c3—d2, 4. f2—e3 (kui d4:f2, siis valge kabega lüües võidab), 4...., d2:f4, 5. Kg1:c5 jne. 1...., f6—e5, 2. f4:d6, b4—c3, 3. Kh2—e5, c3—d2, 4. f2—e3, d2:f4, 5. Ke5:g3. 1...., f6—g5, 2. f4:h6, b4—c3, 3. f2—e3, c3—b2, 4. Kh2—e5 (kui b2—a1K, siis Ke5—h8 jne.), 4...., b2—c1K, 5. e3—f4, Kc1:g5, 6. h6:f4 jne.

Õiged lahendused saatsid:

Lõpumängule nr. 5: E. Kopti, A. Grünberg, V. Mikenas, Hugo Tulp, K. Tramberg, Endel Toiger ja Ev. Karp (Tallinnast), R. Keres ja P. Tõldsep (Tartust), Ants Vehterstein, O. Mets ja Kirill Tünder (Vändrast), A. Reinhold (Viluverest), Guido Vunder (Juurust), Paul Maivel (Haapsalust), V. Kirsfelt (Pärnust), Fritz Kask ja Endel Markson (Rakverest), Theodor Indrikson (Härkylast), P. Särglepp (Aasperest), Volde-mar Aus (Juurust), „H. Lumiste“ ja „Erkas“, A. Augasmägi (Harkust).

Lõpumängule nr. 4 saatsid veel õiged lahendused: Arnold Oksa (Tallinnast), A. Augasmägi (Harkust), O. Mets ja Ants Vehterstein (Vändrast), Endel Markson (Rakverest), A. Reinhold (Viluverest), A. Määrits (Valgast) ja V. Aus (Juurust), „Merilind“, A. Määrits (Rõngust).

NOORUSMAA

ILMUB KAKS KORDA KUUS

Tellimishind aastas 400 mk., pool-
aastas 200 mk., veerandaastas 100 mk.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükkikoda, Pikk 1. 2.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR